

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

“Təsdiq edirəm”
Tədrisin təşkili və təlim
texnologiyaları üzrə prorektor v.i.e:
____ dos. Zaur Məmmədov
_____ “ ” _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050706 - "Meşəçilik"

Fakültə: "Aqrar və mühəndislik"

Kafedra: "Aqrar elmləri"

Fənnin adı: S/f (Qoruq və yasaqlıqlar) (Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin Elmi Şurasının qərarı ilə nəşrinə icazə verilmişdir. (11 sentyabr, protokol EŞ№ 1/2)

I. Fənn haqqında məlumat:

Kodu: İPFS-B05

Tədris ili: V (2024-2025).

Semestr: IX

Tədris yükü (saat): Cəmi: 50 saat. Auditoriyadan kənar 36 saat. Auditoriya saati 14 saat.(10 saat müh.- 4 saat. lab.).

Tədris forması: Qiyabi

AKTS üzrə kredit: 5

Auditoriya N: 102

Saat: 12.20

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: m. Həsənov Tahir Həsənağa oğlu

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri Füzuli küçəsi 170a

Məsləhət saati: 4-cü gün, saat 10:10

E-mail ünvanı: hmerdan137@gmail.com

III. Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas

1. Azərbaycan turist atlası. Bakı Kartoqrafiya fabriki. Bakı-2008s
2. Azərbaycan Respublikasının ekoloji atlası. Bakı Kartoqrafiya fabriki. Bakı-2009 156
3. Əliyev.C., Əkbərov. Z, Məmmədov. A. Bioloji müxtəliflik Bakı Elm-2008
4. Məmmədov .A., Rəhimov S. H. Turizmin termin və anlayışlarının izahlı ensikloedik lüğəti. Bakı, " Mütərcim" -2003.

VI. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədrisi vacib deyil.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Qoruq və yasaqlıq fənnini maddi varlığın ərazi formaları olmaqla insan cəmiyyətinin, onun təbii təkrar istehsalının əsasını təşkil edir. Təbii Qoruq və yasaqlıq ekologiyası biosferin səthində onun üst qatında yaranmaqla forma və məzmunun müxtəlifliyini əks etdirir Cəmiyyətin formalaşması, həyatın idarə edilməsi Qoruq və yasaqlıq ekologiyasında səmərəli istifadə edilməsindən çox asılıdır .Qoruq və yasaqlıq tiplərə ayrılmaqla dünya miqyasında mürəkkəbliyi ,rəngarəngliyi ilə seçilir. Geokimyəvi, geofiziki, bioloji xüsusiyyətlərə malik olmaqla dinamikliyi ilə də fərqlənir .Başlıca mürəkkəblik ondan ibarətdir ki, Qoruq və yasaqlıq ekologiyasında yeri sferalarının və atmosferin xassələrinin əlamətləri təzahür olunur.

Müəllif indiyə qədər dünya və Azərbaycan təcrübəsindən istifadə edərək bütün landşaft tiplərini mühafizəsi və yaxınlaşdırılması yollarını irəli sürür .Eyni zamanda göstərir ki, Azərbaycanda turizmin inkişafı ilə əlaqədar olaraq rekreasiya Qoruq və yasaqlıq ekologiyasının

optimallaşdırılmasına ehtiyac vardır .Bu məqsədlə respublikada milli parkların yaradılmasına xüsusi ehtiyac vardır.

Qoruq və yasaqlıq ekologiyası qoruqlar vasitəsilə konservasiyasında üstünlük verməklə bildirir ki, Azərbaycanın dağ-meşə Qoruq və yasaqlıq ekologiyasının 7,3%-i, dağ-çəmən , Qoruq və yasaqlıq ekologiyasının 2%-i qoruqlar vasitəsilə mühafizə edilir.

Milli parklar vasitəsi ilə Qoruq və yasaqlıq ekologiyasının mühavizəsi məsələləri də xüsusi maraq doğurur. Ən başlıcası odur ki, müəllif dünya milli parklarının yaranmasına üstünlük verir. Qəbul edilmiş belə bir ideyaya əsaslanır ki, insanlar təbiətin qoynunda istirahət etməklə, onun Bioloji estetik mahiyyətini duyaraq mühafizə etmək zərurətini dərk edir.

Qoruq və yasaqlıq ekologiyasının ekologiyası fənin tədrisində əsas məqsəd təbii qoruq və yasaqlıq ekologiyasının ekoloji vəziyyətinin qiymətləndirilməsi və onların yaxşılaşdırması yollarının elmi və elmi metodika əsalarının öyrənilməsindən ibarətdir.

Proqramda fənin yaranması ,inkişafı, vəzifəsi və funksiyaları və s. haqqında məlumatlar verməklə nəzərdə tutulan mövzuların qısa planı ,onların məzmunu aydın və konkret şəkildə göstərilmişdir. Fənin tədris üçün 30 mühazirə saati, 30 seminar məşğələsi nəzərdə tutulmuşdur.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik burcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq meyarları nəzərə alınır.Tələbələr biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;

1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahana qədərki ballar əsasında)

91-100 bal	əla	A
81-90 bal	çox yaxşı	B
71-80 bal	yaxşı	C
61-70 bal	kafi	D
51-60 bal	qənaətbəxş	E
51-baldan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Lənkəran Dövlət Universitetinin əsasnaməsində nəzərdə tutulan universitetin daxili intizam qaydalarına əməl etməyən tələbələr haqqında müvafiq tədbirlər görülür.

X.TƏQVİM – MÖVZU PLANI

Yükün semestrlərə görə bölgüsü 10 saat mühazirə, 4 saat laboratoriya.

No	Keçirilən mühazirə, laboratoriya və sərbəst mövzuların	Saat	Tarix
----	--	------	-------

	məzmunu	mühazirə	
1	2	3	4
1	Mövzu 1. Qoruq və Yasaqlıqlar fənninin predmeti və vəzifəsi, qoruqların layihələndirilməsi və qoruq salnamələrinin hazırlanması. Plan: 1.Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin təşkili. 2. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin növləri. 3. Qoruğun layihəsinin hazırlanması. 4. Təbiətin salnaməsinin hazırlanması. 5. Xarici antropogen amillərin qoruq ekosistemlərinə təsiri. 6. Qoruqlarda olan pozuntular. 7. Qoruq ərazilərində ekosistemlərin nizamlanması	2	
2	Mövzu 2. İlisu, Qarayazı,Türyançay, Zaqatala, Şirvan, Palçıq vulkanları qrupu Dövlət təbiət qoruqları. Plan: 1. İlisu Dövlət təbiət qoruğu. 2. Qarayazı Dövlət qoruğu 3. Türyançay Dövlət təbiət qoruğu. 4. Zaqatqla Dövlət təbiət qoruğu. 5. Şirvan Dövlət təbiət qoruğu 6. Palçıq vulkanlar qurupu Dövlət təbiət qoruğu	2	
3	Mövzu 3. Azərbaycan Respublikasının milli parkları və onların yaradılmasının əsas məqsədləri. Yaradılan milli parklar Plan: 1. Milli parkların əsas vəzifəsi. 2. Azərbaycan Respublikasının Milli parkları haqqında əsasnamənin ümumi müddəaları. 3. Akademik H. Əliyev adına Zəngəzur Milli parkı 4. Şahdağ Milli parkı 5. Göygöl Milli parkı 6. Şirvan Milli parkı 7. Hirkan Milli parkı 8. Qızılağac Milli parkı	2	
4	Mövzu 4. Azərbaycanda yaradılan dövlət təbiət yasaqlıqları Plan: 1. Qarayazı və Şeki Dövlət Təbiət Yasaqlıqları. 2. Laçın və İsmayılı Dövlət Təbiət Yasaqlıqları. 3. Qusar və Qızılca Dövlət Təbiət Yasaqlıqları. 4. Qubadlı və Zuvand Dövlət Təbiət Yasaqlıqları . 5.Şəmkir və Bərdə Dövlət Təbiət Yasaqlıqları. 6. Arpaçay və Bəndovan Dövlət Təbiət Yasaqlıqları. 7. Kiçik Qızılağac və Ordubad Dövlət Təbiət Yasaqlıqları. 8. Qəbələ və Zaqatala Dövlət Təbiət Yasaqlıqları.	2	
5	Mövzu 5. Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında qanunvericilik və elmi tədqiqat işlərinin təşkili. Plan: 1.Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri Haqqında anlayış. 2. Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri üzərində mülkiyyət. 3. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin istifadəsi və	2	

	icarəsi. 4. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin maliyyələşdirilmə mənbələri. 5. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərindən və obyektlərindən istifadə. 6. Xüsusi mühafizə olunan ərazilərinin və obyektlərinin kateqoriyaları. 7. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin mühafizəsinə, qorunması, istifadəsinə dövlət nəzarəti.		
	Cəmi:	10	

Laboratoriya məşğələsi

S/ş	Məşğələnin mövzuları	Saat	Tarix
1	Mövzu 1. Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri haqqında qısa məlumat.	2	
2	Mövzu 2. Qoruqların layihələndirilməsi və qoruq salnamələrinin hazırlanmasının təşkili.	2	
	Cəmi:	4	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Tələbələr Qoruq və Yasaqlıqlar fənninin öyrənməklə səciyyəvi və nadir təbiət komplekslərini və obyektlərini təbii vəziyyətində qoruyub saxlamaq, təbiət proseslərinin və hadisələrinin gedişini öyrənməklə burada gedən elmi tədbirlərini və s. kimi biliklərə yiyələnmiş olurlar. Eyni zamanda aşağıdakı məlumatları da əldə etmiş olurlar:

- Qoruq Və Yasaqlıq elminin inkişafının aktual istiqamət və problemləri
- Qoruq və Yasaqlıq elminin digər elmlərin öyrənilməsində yeri, rolu və mövqeyi
- Qoruq və yasaqlıq elmi fənnin digər elmlərlə qarşılıqlı əlaqəsi.

XII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

Fənnin öyrənilməsi nəticəsində tələbə bilməlidir.

- pedaqoji və elmi – tədqiqat fəaliyyətləri gedişi zamanı qarşıya çıxan məsələləri həll etməyi,formalaşdırmağı və dərin ixtisas biliyinin tələbkarlığını;
- torpağın münbitliyinə görə meşə tiplərinin əlamətlərini təyin etməyi;
- meşəbitmə şəraitinin rütubətliyə görə kateqoriyalara ayrılmasını;
- xüsusi bacarıq tələb edən meşə tiplərini təyin etmək və təsvir etməyi.

XIII.Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi

XIV.Kollektiv sualları

1. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin təşkili.
2. Təbiətin salnaməsinin hazırlanması.
3. İlisu Dövlət təbiət qoruğu.
4. Qarayazı Dövlət qoruğu
5. Şirvan Dövlət təbiət qoruğu
6. Milli parkların əsas vəzifəsi.
7. Şahdağ Milli parkı
8. Şirvan Milli parkı
9. Qızılağac Milli parkı
- 10.Laçın və İsmayilli Dövlət Təbiət Yasaqlıqları

XV. İmtahan sualları.

--blok--

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin təşkili.
Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin növləri.
Qoruğun layihəsinin hazırlanması.
Təbiətin salnaməsinin hazırlanması.
Xarici antropogen amillərin qoruq ekosistemlərinə təsiri.
Qoruqlarda olan pozuntular.
Qoruq ərazilərində ekosistemlərin nizamlanması
--blok--

İlisu Dövlət təbiət qoruğu.
Qarayazı Dövlət qoruğu
Türyançay Dövlət təbiət qoruğu.
Zaqatqla Dövlət təbiət qoruğu.
Şirvan Dövlət təbiət qoruğu
Palçıq vulkanlar qurupu Dövlət təbiət qoruğu
Milli parkların əsas vəzifəsi.
Azərbaycan Respublikasının Milli parkları haqqında əsasnamənin ümumi müddəaları.
--blok--

Akademik H. Əliyev adına Zəngəzur Milli parkı
Şahdağ Milli parkı
Göygöl Milli parkı
Şirvan Milli parkı
Hirkan Milli parkı
Qızılağac Milli parkı
Qarayazı və Şəki Dövlət Təbiət Yasaqlıqları.
--blok--

Laçın və İsmayılı Dövlət Təbiət Yasaqlıqları.
Qusar və Qızılca Dövlət Təbiət Yasaqlıqları.
Qubadlı və Zuvand Dövlət Təbiət Yasaqlıqları .
Şəmkir və Bərdə Dövlət Təbiət Yasaqlıqları.
Arpaçay və Bəndovan Dövlət Təbiət Yasaqlıqları.
Kiçik Qızılağac və Ordubad Dövlət Təbiət Yasaqlıqları.
Qəbələ və Zaqatala Dövlət Təbiət Yasaqlıqları.
Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri Haqqında anlayış.
--blok--

Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri üzərində mülkiyyət.
Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin istifadəsi və icarəsi.
Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin maliyyələşdirilmə mənbələri.
Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərindən və obyektlərindən istifadə.
Xüsusi mühafizə olunan ərazilərinin və obyektlərinin kateqoriyaları.
Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin mühafizəsinə, qorunması, istifadəsinə dövlət nəzarəti.

S/f (Qoruq yasaqlıqlar) fənnin sillabusu 050706 –“Meşəçilik” ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus “Aqrar elmlər” kafedrasında müzakirə edilərək (“23” may 2025-ci il, protokol-№09) təsdiq edilmişdir.

Fənn müəllimi:

m.T.Həsənov

Kafedra müdiri:

dos. İ.Kərimov